

8. Гегель Г.В.Ф. Философия права / Г.В.Ф. Гегель; пер. с нем; ред. и сост. Д.А. Керимов и В.С. Нерсисянц. – М.: Мысль, 1990. – 534 с.

9. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук / Г.В.Ф. Гегель; отв. ред. Е.П. Ситковский; ред. коллегия: Б.М. Кедров и др. – М.: Мысль, 1977. – Т. 3. – 471 с.

10. Гегель Г.В.Ф. Философия религии: в 2 т. / Г.В.Ф. Гегель; отв. ред. А.В. Гулыга; пер. с нем. М.И. Левиной. – М.: Мысль, 1975. – Т. 1. – 562 с.

Ряшко В.И., Ряшко Е.В. Проблема христианской религии в философско-богословском учении Гегеля (ранний период творчества).

Рассматривается проблема философского анализа роли и места христианской религии в философско-богословском учении Гегеля.

Ключевые слова: *духовность, религия, христианство, богословие, теология, истина, мораль, личность, философия.*

Ryashko V.I., Ryashko O.V. The problem of Christian religion in philosophical and theological studies of Hegel

The article deals with the problem of philosophical analysis of Christian religion role and place in philosophical and theological studies of Hegel.

Key words: *spirituality, religion, Christianity, theology, truth, moral, personality, philosophy.*

Стаття надійшла 19 листопада 2012 р.

УДК 340.12

Х.В. Сивопляс

ДЕЯКІ ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ КОГНІТИВНОЇ НАУКИ

Висвітлюються питання щодо вивчення особливостей усвідомлення людської природи через призму когнітивної науки. Розглянуто деякі прикладні аспекти, а також внесок когнітивістів у філософію права.

Ключові слова: *когнітивна наука, універсалії, постмодернізм, свідомість, тлумачення текстів.*

Постановка проблеми. Базова категоризація, схеми-зображення, концептуальні метафори у галузі гуманітарних наук – ці та інші

сучасні відкриття суттєво видозмінюють наше фундаментальне розуміння людського розуму. Те, що ми вивчаємо про розум та категоризацію, певною мірою ототожнюється з традиціями панівних філософських теорій. З огляду на те, що на правову поведінку людини часто впливають деякі умовності, упередження, повторюваність оціночних помилок та оперативних спрощень, вивчення права через призму когнітивної науки набуває своєї практичної значущості.

Прогрес у когнітивістиці, що нині спостерігається, як вважають вчені, дозволить «розгадати загадку розуму», тобто описати і пояснити процеси в мозку людини, які є відповідальними за вищу нервову діяльність людини, у тому числі й правосвідомість.

Стан дослідження. Проблема когнітивного права у вітчизняній літературі ще мало досліджена, проте їй присвячено праці низки закордонних вчених, зокрема: Стівена Пінкера, Овена Джонса, Тімоті Голдсмита та Скота Фрувальда. Разом з тим, узагальнення опублікованих за даною проблематикою робіт дозволило зробити висновок, що багато з досліджуваних аспектів ще не отримало самостійного висвітлення у вітчизняній філософії права, що й зумовило вибір дослідження.

Мета дослідження полягає у висвітленні авторського бачення щодо основних досягнень когнітивного права та деяких його прикладних аспектів.

Виклад основних положень. Когнітивісти показали, що мозку властиві структурні процеси, упередження та знання, які обумовлюють певну модель поведінки та мислення людини. Таким чином, когнітивна наука може внести в юриспруденцію нове розуміння, що може стати новим кордоном у філософії права. Починаючи з п'ятдесятих років ХХ ст. когнітивісти вивчали та намагалися зрозуміти ментальні процеси, а згодом дійшли висновку, що «... ментальне життя може бути пояснене стосовно інформації, обчислення та зворотного зв'язку» [1, с. 32]. Переконання та пам'ять – є ніщо іншим, як збір інформації та фактів у базі даних. Проте, цей збір інформації перебуває у моделях діяльності та структури мозку. Таким чином, міркування та планування – це систематичні трансформації згаданих моделей, так само, як і робота комп'ютерних програм. Бажання та намагання є зворотнім зв'язком за принципом термостату – вони отримують інформацію про розбіжності мети та поточного стану світу і згодом виконують дії, що спрямовані на зменшення цих розбіжностей. Розум поєднаний зі світом за допомогою органів чуття, які перетворюють фізичну енергію на інформаційні структури у мозку, за допомогою моторних програм, якими мозок контролює м'язи» [1, с. 32].

Ще одним важливим внеском когнітивної науки стало встановлення наступного орієнтовного переліку когнітивних здібностей людини:

1. Інтуїтивна фізика, яку ми використовуємо, щоб стежити за алгоритмом падіння, стрибання та згинання об'єктів.

2. Інтуїтивна версія біології чи природньої історії, яку ми застосуємо для того, щоб розуміти живий світ.

3. Інтуїтивна інженерія, яку ми застосуємо для розуміння та виготовлення знарядь та інших артефактів.

4. Інтуїтивна психологія, яку ми застосуємо для розуміння інших людей.

5. Відчуття простору, яке потрібно для керування світом та стеженням за місцем знаходження речей

6. Відчуття числа, яке необхідне при визначенні кількості.

7. Відчуття ймовірності, яке ми застосуємо при роздумуванні над вірогідністю певних подій.

8. Інтуїтивна економіка, яку ми використовуємо при обміні товарами та послугами.

9. Ментальні база даних та логіка, які потрібні для відображення ідей та виведення нових зі старих.

10. Мовлення, яке ми використовуємо для обміну ідеями нашої ментальної логіки [1, с. 220–221].

До того ж розуму властиві системи для оцінювання небезпеки та моральності. Навіть комплексні характеристики, такі як особистість та темперамент, значною мірою залежать від наших генів.

Когнітивна наука спростувала поширену в соціальній науці ХХ ст. думку, що людський розум – це *tabula rasa*, а саме ідею, що людський розум не має властивої структури та може бути сформованим волею суспільства та самої людини. Як зазначив К. Деглер, «... основна рушійна сила прогресу походить від бажання встановити соціальний порядок, в якому природжені та незмінні біологічні сили не були відповідальними за поведінку соціальних груп» [2, с. 162]. Спростовуючи ідею *tabula rasa*, когнітивна наука натомість показала, що поведінка залежить як від спадковості, так і від навколишнього середовища. Д. Джоунс та Х. Голдсміт зауважили, що «... школа психології, відома як біхевіоризм – поняття, яке полягає в тому, що вся поведінка будь-якої важливості є повною мірою результатом культурного виховання, – відійшло в історію» [3, с. 424]. На що С. Пінкер відповів: «У більшості випадків, правильне пояснення людської поведінки передбачає комплексну взаємодію між спадковістю та навколишнім оточенням: культура є ключовою,

але вона не могла б існувати без ментальних здібностей, які дозволяють людині створювати та вивчати культуру на самому початку» [1, с. VII–IX]. Іншими словами, майже вся поведінка є опосередкованою між багатьма взаємодіючими відчуттями та зовнішнім фактором.

Різниця в людській поведінці зумовлена кількома факторами. По-перше, генетика не відповідає за кожну деталь розуму, бо більша частина її впливу є пробалістичною. Лише близько половини відмінностей у психологічних характерних рисах людини можна приписувати генетиці, а навколишнє середовище може впливати на дію генів, які, своєю чергою, мають різний характер в різних об'єктивних ситуаціях і є залежними від навколишнього середовища формою їхнього вираження. По-друге, розум є модулярним, оскільки людина користується різними його частинами для продукування різних своїх думок, звичок чи поведінки. Тобто, поведінка є результатом внутрішньої боротьби серед ментальних модулів з різними планами та цілями. Особистість не є *tabula rasa*, на якій залишає записи суспільство, а індивідуальністю, чие психологічне зумовлюється біологією. Це повертає на арену поняття І. Канта про автономну особистість, що має неоціненне значення для права. Тобто, якщо особистість є автономною, а не соціальним конструктом, увагу слід приділяти особистості, а не суспільству.

Когнітивна наука показала, що наш мозок наповнений механізмами, створеними для проектування та розпізнавання цілей інших людей для того, щоб ми могли сканувати їхні намірені дії. Людина має схильність до копіювання дій інших у зв'язку з бажанням наслідувати норми громади. Отже, культура складається з таких моделей поведінки, які набуваються шляхом спостереження за іншими об'єктами суспільства та інтуїції, що повторюється з покоління в покоління. Вищевказані положення когнітивної науки, особливо деструкція уявлення про розум як *tabula rasa*, показують, що фундаментально розколюється основа постмодерністської правової думки, а саме те, що реальність, а отже і право, є суто соціальними конструктами. Постмодернізм – радикально антифундаментальний та антитеоретичний, він є запереченням універсального знання. Тут немає фундаментальних принципів, з яких можна вивести інші твердження. Звідси зрозуміло, що впевненість, як результат емпіричного дослідження чи дедуктивного мислення, є неможливою. Відповідно до ідей постмодернізму, не може існувати таких речей, як знання реальності, тобто те, що ми вважаємо знанням – це завжди віра, яка є актуальною лише для певного контексту, в межах якого вона функціонує. Таким чином, постмодернізм ви-

користовує техніки метафори, викладу фактів та повісті для того, щоб відкривати нове розуміння. Постмодернізм виправдовує вживання «ситуативної» та «місцевої» критики як засобу децентралізації основоположних теорій. Проте, когнітивна наука доказала, що культура великою мірою визначається процесами у мозку. Щонайменше, розум повинен містити у собі механізми для навчання, сприймання об'єктивного світу, розуміння змісту речення та поведінки інших людей. За умови, що ці розумові процеси є вродженими, право, побудоване на них, не є чисто випадковим. Якщо наша правова система не була свідомо побудована на принципах когнітивної науки, можна стверджувати, що вона інтуїтивно побудована на наших міркувальних процесах. Для прикладу, застосування правил до фактів – це природна частина людського міркування. Когнітивна наука встановила, що більшість категорій є не тільки соціальними конструктами, а й частиною того, як мозок опрацьовує інформацію. Наш мозок категоризує реальні об'єкти. Ці категорії похідні від двох наступних типів ментальних процесів:

1. Перший передбачає групи входів у ментальні таблиці та сприймає їх як категорії з непевними межами, прототипними частинами, розмитими подібностями, як членів сім'ї.

2. Другий ментальний процес шукає чіткі правила і визначення та перетворює їх на міркувальні ланцюжки.

Таким чином, постмодерністське заперечення категорій є безпідставним. Скептика відносно сталості також підпадає під питання, беручи до уваги те, що розум шукає чіткі правила та визначення.

На підтвердження цього, якщо мова не є соціально сконструйованою, то тексти не є соціальними конструктами. Це має неабияке значення для права, оскільки позитивне право виражене у письмовій формі. Якщо тексти є соціальними конструкціями, як стверджують постмодерністи, то читач може інтерпретувати їх так, як захоче, бо не матиме обмежень щодо текстуальної інтерпретації. Якщо за текстом немає особистості, то те, що мав на увазі автор, втрачає своє значення, а читач має право вільної інтерпретації. Проте, якщо автор керується властивими людині міркувальними процесами, що підтримується когнітивною наукою, читач не є вільним щодо інтерпретації тексту, а повинен його тлумачити з усвідомленням згаданих міркувальних процесів. Іншими словами, читач не може ігнорувати конвенції мови та граматики, які роблять текст зрозумілим [4, с. 55–97]. Якщо ж за текстом стоїть особистість, то автор відіграє важливішу роль, ніж читач. Отже,

читач не може ігнорувати його мотивів тільки тому, що віддав би перевагу іншим. Відповідно до цієї теорії, текст набуває автономності.

Намір автора можна зрозуміти, читаючи текст та розкриваючи його значення. Для прикладу, суддя повинен вживати текстуалізм, інтерпретуючи статут, замість того, щоб намагатись зрозуміти намір законодавства. Будь-яка інтерпретація не є можливою, а можливості тлумачення обмежені конвенціями мови, встановленою певними міркувальними процесами. Якщо судді обмежені щодо можливостей тлумачення тексту статуту, їхнє рішення обмежене правилами мови. В іншому випадку існує можливість прийняття нелегітимного рішення. І знову ж таки, вищевказані твердження заперечують положення постмодерністської правової думки, оскільки тексти не надаються до численних інтерпретацій, бо мова не є соціальним конструктом, а частиною міркувального процесу.

Відкриття когнітивною наукою універсалій також послаблює основи постмодерністичної правової думки, яка заперечує універсалії у праві загалом. Лінгвіст Н. Чомський стверджував, що універсальна граматики становить основу всієї людської мови. Він трактував здатність мовлення як «модуль» розуму та проголосив, що «... здатність мовлення є відмінною системою розуму/мозку з початковим станом загальним для людського виду... та очевидно унікальним в силу своєї цінності. Універсальна граматики є характерною для властивих людині біологічно визначених принципів, які є однією складовою людського розуму – здібності мовлення» [4, с. 24]. Зрозуміти принципи людського мовлення буде надзвичайним інтелектуальним досягненням як для створіння не призначеного для здійснення цього завдання. Те, що звичайна дитина набуває ці знання при легкому піддаванні та без спеціального навчання є просто дивовижним.

Н. Чомський висунув ідею, згідно якої «... те, що стосується мови, є також дійсним і в інших сферах, де людина набуває знання» [4, с. 13], а когнітивна наука підтримала це, показавши універсалії в різних сферах. Поведінка людини може варіювати в різних культурах, але проект ментальних програм, які генерують її, не обов'язково різні. Таким чином, сімейні категорії поведінки: весільні звичаї, заборони на їжу, народні забобони звичайно відмінні у різних культурах, але глибші механізми ментального обчислення, які генерують їх, можуть бути універсальними та природженими.

Можна перерахувати сотні універсалій у всіх суспільствах, включаючи плач, щоденну рутину, задрість, правила етикету, невер-

бальні методи спілкування, жарти, право, лідерство, логічні поняття, гру та соціальну структуру. Серед універсалій, що стосуються права, є поняття справедливості, розрізнення правильного та неправильного, правила успадкування, кара за вбивство, нормальні на відміну від ненормальних станів, власність, кара за згвалтування, еквівалентний обмін праці, товарів чи послуг, відшкодування та деякі форми заборони прояву жорстокості.

Д. Джоунс та професор Х. Голдсміт заявили, що «... можна помітити вплив еволюційного процесу на людський мозок у проектуванні правових систем» [3, с. 466]. Вони обстоювали думку, що «Всі правові системи, як і культури, частинами якої вони і є, деякою мірою були сформовані фундаментальними властивостями людського мозку, які, в свою чергу, є вираженням основних людських цілей та бажань» [3, с. 466]. Всі правові системи включають певні категорії, як наприклад стать, спадковість, сім'я, статус дітей, репутація, майно та ресурси і включають соціальне відношення до згаданих категорій, яке відображає норми суспільства.

П. Штралендорф вважає, що «... дарвіністські алгоритми (взаємодія між інформацією і генетично визначеними структурами та об'єктивною інформацією, що зустрічається у функціонуванні когнітивних програм) лежать в основі відчуття справедливості» [5, с. 42]. Далі він пояснює, «Саме дарвіністські алгоритми, які є еволюційними адаптаціями, є вирішенням проблем, які є результатом більшого репродуктивного успіху особистості в минулому» [5, с. 149].

Відкриття когнітивною наукою універсалій підтримує деякі форми традиційного просвітницького уявлення про людство, таким чином ставлячи під питання постмодерністські позиції. Принципи, які відкрила когнітивна наука, включають:

1. Першість сімейних зв'язків у всіх суспільствах та, як наслідок, непомітність та спадковість.

2. Обмеження безкорисливого обміну в людських групах, загальні уявлення взаємності, звідси ж феномен соціального байдкування та обвал внесків до суспільних благ, якщо взаємність не передбачається.

3. Універсальність домінування та жорстокості в різних суспільствах та існування генетичних та нейрологічних механізмів, які лежать в їх основі.

4. Універсальність етноцентризму та інших група-проти-групи угруповань, ворожість у різних суспільствах, легкість, з якою можна викликати цю ворожість серед людей нашого суспільства.

5. Часткове успадкування розуму, свідомості та антисоціальних нахилів, що зумовлює те, що навіть у ідеально справедливій економіці виникне деякою мірою нерівність.

6. Поширення захисних механізмів, корисливих упереджень, зменшення когнітивного дисонансу. Тим самим люди обманюють себе про їхню автономію, розум та чесність.

7. Упередження щодо людського відчуття моральності, включаючи надавання переваги близьким та друзям, схильність до плутанини моральності з дотриманням правил, службових обов'язків.

Ці принципи розвинулись в історії людства як частина еволюційного процесу. Д. Джонс та Х. Голдсміт писали: «Природний відбір – це єдиний процес, який може призвести до якісного розвитку і створити відповідність між організмом та його оточенням. На додаток гени є егоїстичними за своєю природою, оскільки вони зацікавлені лише у власному виживанні» [3, с. 175]

Принципи, викладені вище, мають практичне застосування для нашої правової системи та її постмодерністського характеру. Деякі з них слід поважати та заохочувати як частину людської природи, в той час як інші слід контролювати у зв'язку з тим, що вони є ефективними для інших часів. Контрактне право дозволяє людині захищати свої інтереси за допомогою співпраці. Воно захищає стимули та очікування людини, а статuti захищають людей від егоїзму інших. Врешті решт, когнітивна наука встановила, що «обмін має цивілізуючий вплив, оскільки він створює мережу взаємовигоди та залежності» [3, с. 190].

Більшість політичних структур походить від розумових процесів. Також когнітивна наука обмежує можливості радикальних змін, оскільки кожному індивіду властиві вроджені механізми, які впливають на хід мислення та прояв емоцій, іншими словами, зміни відбуватимуться радше поступово, аніж раптово. Той принцип, що людська природа, зокрема її психологічний аспект, є нічим іншим як історичним продуктом та продуктом даних соціальних відносин, знімає всі бар'єри на шляху до примусу і маніпуляції з боку влади.

Когнітивна наука також може допомогти визначити на основі людської природи оптимальну політичну систему. Вона підтримує підхід І. Канта до прав та лібертаріанський підхід до управління. Право традиційно будувалось або на підході І. Канта, або на утилітарному. Перший відстоює таку позицію, що раціональний етичний вибір є завжди вибором, який поважає права автономних людей вільно визначати їх власну долю, навіть якщо це реалізується ціною щастя або благопо-

луччя. І. Кант також вірив, що люди морально особливі, оскільки в них є можливість раціонального вибору, а свободу раціональної істоти слід поважати. Таким чином, людей не можна використовувати як засіб досягнення певної мети. Утилітарний підхід, на відміну від кантівського, оцінює людські дії відповідно до їх загальних тенденцій сприяти добробуту людства чи загальним благам. Утилітаризм має на меті досягти максимальної вигоди для якнайбільшої кількості людей чи груп. Цей підхід побудований на теорії, яка полягає в тому, що моральним вважається те, що принесе користь більшості.

Когнітивна наука підтримує І. Канта та ставить під сумнів утилітаризм. Думка, яка полягає у тому, що особистість більшою мірою визначається внутрішніми процесами мозку, підтримує кантівське поняття, що людей слід поважати, бо вони можуть приймати раціональні рішення. Оскільки особистість є не соціальною, а здебільшого автономною істотою, використовувати її як засіб досягнення певної цілі (що обстоюється утилітаризмом) є неприйнятним для когнітивної науки. Більше того, утилітаризм добре спрацьовує для малих, гомогенних суспільств, а не для різнопланових та неоднакових, в яких ми живемо в наш час. Стосовно цього висловлюється професор Х. Голдсміт: «Поняття того, що моральність приносить якнайбільше користі для якнайбільшої кількості людей, відповідає еволюційним принципам лише за умови однорідності інтересів громадян» [3, с. 245].

Теорію І. Канта можна використовувати для виправдання ліквідації такої огидної практики як рабство, расизм та дискримінація. Відповідно до цієї теорії рабство є неправильним, оскільки воно не поважає базову гідність людини, яка природним чином є рівною з іншими. Це заважає людській свободі та трактує особистість як засіб досягнення мети. З іншої сторони, утилітаризм дозволяє рабство за умови, якщо воно принесе якнайбільшу користь для якнайбільшої кількості людей. Відповідно до принципів утилітаризму, нещастя кількох людей не має значення, якщо це принесе користь для більшої кількості людей.

Дехто сперечатиметься, що вищевказане є спрощеним екскурсом ідей утилітаризму, оскільки він не лише віктимізує, але й може захищати твердження, що особистість має право не бути віктимізованою. Щодо цього висловлюються Г. Мерфі та Дж. Коулмен: «Як представники утилітаризму ми схвалюємо деякі загальні правила чи дії, які відстоюють права людини, як, наприклад, право людини не дати згоди проводити над нею експерименти. Причиною прийняття цього правила є наша віра в те, що більшість людей будуть щасливішими живучи в

суспільстві зі встановленими правилами того типу. Оскільки, якщо люди не мають захисту від використання державою кожного разу, коли вона вирішить, що це сприятиме загальному добробуту, вони ніколи не будуть у безпеці, не матимуть ні стабільності, ні передбачуваності і таким чином не будуть щасливими» [6, с. 247].

Незважаючи на вищевказане, наше право не має спиратися лише на ідеї І. Канта. Його ідеї слід застосовувати лише до ситуацій, які передбачають право, властиве для автономного індивіда, як наприклад право не бути використаним у плані експерименту, а принципи утилітаризму слід застосовувати до ситуацій, в яких йдеться про добробут суспільства.

При дослідженні поведінки людини слід відштовхуватись як від кантівських, так і від утилітарних поглядів. Звідси зрозуміло, що лише демократичні суспільства можуть користуватись утилітарними рішеннями, тому що такі рішення вимагають переваги більшості. У лібертаріанській системі, уряд зачіпає інтереси людини, лише коли її інтереси суперечать свободі інших. Якщо індивідуальна поведінка не завдає шкоди іншим, тоді немає причини для втручання.

Висновок. Когнітивна наука показує нам, що в суспільстві виникли моделі поведінки, які достатньо гнучкі для того, щоб мати справу з широким спектром непередбачуваності. Майже вся поведінка є опосередкованою між багатьма взаємодіючими відчуттями та зовнішнім фактором, а людина має схильність до копіювання дій інших у зв'язку з бажанням наслідувати норми громади. Таким чином, когнітивісти спростовують уявлення постмодерністів про право як суто соціальний конструкт.

1. Pinker S. *The Blank Slate. The Modern Denial of Human Nature* / S. Pinker. – Cambridge University Press: 2002. – 491 p.

2. Degler C.N. *In Search of Human Nature: The Decline and Revival of Darwinism in American Social Thought* / C.N. Degler. – Oxford University Press, 1991. – 385 p.

3. Jones D. *Law and Behavioral Biology* / D. Jones, H. Goldsmith. – Harvard University Press, 2005. – 159 p.

4. Chomsky N. *Knowledge of Language: its Nature, Origin and Use* / N. Chomsky. – Praeger Publishers, 1975. – 311 p.

5. Strahlendorf P. *Legal Concepts from an Evolutionary Perspective in the Sense of Justice: Biological Foundations of Law* / P. Strahlendorf. – SAGE Publications, 1991. – 310 p.

6. Murphy G. *Philosophy of Law: An Introduction to Jurisprudence (Dimensions of philosophy series)* / G. Murphy, J. Coleman. – Westview Press, 1990. – 410 p.

Сывопляс К.В. Некоторые прикладные аспекты когнитивной науки

Рассматриваются вопросы изучения особенностей осознания человеческой природы через призму когнитивной науки. Освещены некоторые прикладные аспекты, а также вклад когнитивистов в философию права.

Ключевые слова: когнитивная наука, универсалии, постмодернизм, сознание, толкования текстов.

Syvoplias Kh.V. Certain applied aspects of cognitive science

The article is dedicated to the understanding of human nature through the lens of cognitive science. It can be of a considerable help for the understanding of how law should work. Certain applied aspects and contributions of cognitive science into philosophy of law have been considered.

Key words: cognitive science, universals, postmodernism, consciousness, texts interpretation.

Стаття надійшла 17 січня 2013 р.

УДК 342.5+347.9

Р.Л. Сопільник

ВИМОГИ ДО СУДДІВ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО СУДОВИЙ УСТРІЙ ТА СТАТУС СУДДІВ У НІМЕЧЧИНІ

Проаналізовано вимоги до суддів у законодавстві про судовий устрій та статус суддів у Німеччині. Профілі вимог до їх посад описують знання, здібності, властивості та види поведінок, які судді повинні проявляти для того, щоб відповідно справі обіймати цю посаду.

Ключові слова: суддя, законодавство, судовий устрій, персонал, професійний розвиток, судочинство, судова практика, президія та судове управління.

Постановка проблеми. Профілі вимог до посад суддів і прокурорів описують знання, здібності, властивості та види поведінок, які судді або прокурори повинні проявляти для того, щоб відповідно справі обіймати цю посаду. Вони надають можливість для системного узгодження між профілями персоналу і займаних ним посад та створюють основу для диференційованої, об'єктивної і прозорої системи оцінки.